

Žmogus pažįsta jį supantį pasaulį per savo pojūčius. Šis aplinkos pažinimas vadinamas suvokimu. Taigi, **suvokimas** - tai aplinkos, pasaulio bei savęs pažinimas jutimo organais.

Dirgikliai, veikdami regos, klausos, uoslės, skonio, lytėjimo organus, sukelia pojūtį, kuris atspindi vieną tam tikro dirgiklio ar daikto savybę, pvz., spalvą, garsą, temperatūrą, skonį, kvapą...

Suvokimo pilnatvei, jo kokybei turi reikšmės ne tik patys pojūčiai, bet ir žmogaus intelektas, gyvenimo patirtis, emocinė būseną.

Suvokimui gali trukdyti bloga nuotaika, nusilpusi atmintis, mažas ar prarastas intelektas. Suvokimui įtakos turi ir dirgiklio intensyvumas: jei jis stiprus - pojūtis bus ryškesnis. Silpnas dirgiklis sukels silpnesnį pojūtį.

Suvokimo sutrikimų priežastys

Suvokimo sutrikimų priežastys gali būti įvairios: kai kurie infekciniai susirgimai, psichikos ligos, apsinuodijimai

įvairiomis medžiagomis, organiniai galvos smegenų pažeidimai ar ligos, sunkūs dvasiniai sukrėtimai, nervinis išsekimas ir kt. Klaidingai suvokti aplinką gali ir visai sveikas žmogus dėl įvairių gamtos dėsnių poveikio: pvz., į stiklinę su vandeniu įdėtas šaukštas atrodo lūžęs.

Suvokimo sutrikimų rūšys:

- sustiprėjęs dirgiklių suvokimas, kai įprasti garsai ir reiškiniai suvokiami kaip labai stiprūs, pvz., drabužių prisilietimas sukelia nemalonius jautimus;
- susilpnėjęs aplinkos dirgiklių suvokimas: garsai atrodo sklindantys iš toli, šviesa neryški, maistas neturi įprasto kvapo, skonio ir pan.;
- kartais žmogus neatpažįsta daiktų, reiškinį iš jiems būdingų garsų, kvapų, skonio, nors gali nusakyti jų formą, spalvą arba nesuvokia formos, spalvos, nors skiria kvapą, skonį ir t.t.;
- sustiprėjęs emocinis suvokimo išraiškingumas, kai viskas atrodo kaip

saulėtą dieną po ilgai trukusių apsinuokusių dienų, kaip malonus prabudimas iš tamsos; tokių reiškinį gali būti linksmam, džiugiai nusiteikusiam žmogui;

- susilpnėjęs emocinis suvokimo išraiškingumas, kai viskas atrodo blyšku, nespalvinga, vienoda, neįdomu: žmonių veidai pilki, negražūs, maistas netenka skonio, išnyksta kvapai, garsai pasidaro monotoniški;
- iliuzijos (lot. illusio – apgaulė) – tai iškreiptas, klaidingas tikrovėje esančio objekto suvokimas. Klaidingas suvokimas gali kilti iš bet kurio jutimo organo, todėl skiriamos regos, klausos, uoslės, skonio, lytos iliuzijos. Yra iliuzijų, kurios nepriklauso nuo psichinės būsenos ir būna sveikiems žmonėms, pvz., važiuojant traukiniu atrodo, kad medžiai ir telefono stulpai lekia pro mus, o mes stovime vietoje;
- haliucinacijos (lot. hallucinatio – kliesys) – tariamas nesamų dalykų jautimas. Haliucinacijoms atsirasti

nereikia išorinio nervų sistemos dirginimo, jos nepriklauso nuo žmogaus valios, o yra tik sutrikusios psichikos vaisius. Haliucinacijos suvokiamos kaip tikrovė, todėl ligonis negali kritiškai jų vertinti. Jam jos nesiskiria nuo tikrų garsų, vaizdų ir kitų jutimų. Haliucinacijos skirstomos pagal jutimo organus – regos, klausos, uoslės, skonio, lytos. Jos gali būti nespalvotos arba spalvotos, natūralių spalvų arba vienos spalvos, kartais – labai sudėtingos, sceninės arba atsirandančios iš karto kelių jutimo organų zonose;

- pseudohaliucinacijos – tai sutrikęs suvokimas, kai matomi vaizdai, girdimi garsai atrodo nerealūs, kyla subjektyviame ligonio pasaulyje, tarsi kažkieno veikiami iš šalies: žmogus mato ne akimis, bet smegenimis, protu, girdi ne ausimis, bet vidine klausa, suvokia žodžius, kurie yra jo galvoje, pilve ar kitose kūno dalyse; matomi vidiniu regėjimu vaizdai skaidrūs, netrukdo matyti kitų objektų. Tai keisti, neįprasti sunkiai perteikiami žodžiais išgyvenimai.

Suvokimo sutrikimų yra ir daugiau. Neretai jie persipina vieni su kitais, ir tada juos patiriantis žmogus ima gyventi savame neįprastų jutimų ir potyrių pasaulyje, kuris tampa jam realesniu nei mus supanti natūrali aplinka.

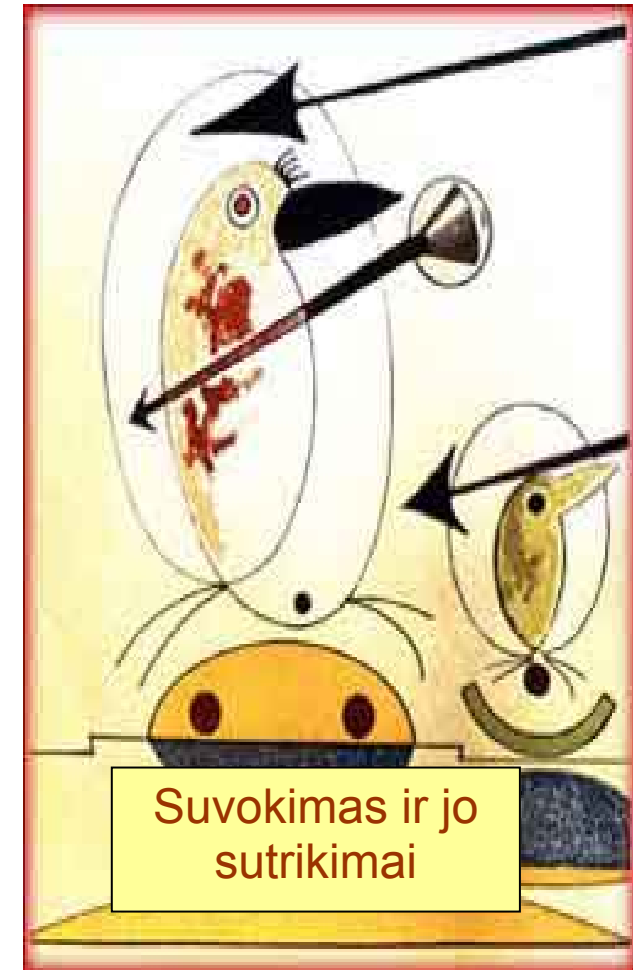
Kai sutrikęs aplinkos suvokimas žmogui virsta realybe, tokį žmogų reikia gydyti.

Tokiu atveju patarimo ir pagalbos reikėtų kreiptis į specialistą – gydytoją psichiatrą.

Valstybinis psichikos sveikatos centras
www.vpsc.lt

Parko g. 15, Vilnius,
tel. (8-5) 267 17 97

Valstybinis psichikos sveikatos centras

2006 m.